

venalé nebo bílé. Malvice kulovitá, 5–6 mm v průměru, jasně červená. Pecky většinou 3. IV–V. Ff.

Pěstován jako skalková dřevina v různých kultivarech, lišících se navzájem jednak vzrůstem (cv. Adscendens, cv. Robusta, cv. Saxatilis aj.), jednak

barvou listů (cv. Variegata). Původní je v Číně, do kultury zaveden v r. 1880.

Poznámka: Jako skalkové dřeviny se pěstuje řada dalších druhů, např. *C. acuminatus* LINDL., *C. hullatus* BOISS., *C. distichus* LANGE, *C. microphyllus* WALLICH, *C. multiflorus* BUNGE, *C. salicifolius* FRANCHET, *C. simonsii* BAKER, *C. tomentosus* LINDL. aj.

8. *Pyracantha* M. J. ROEMER – hlohyně*)

Pyracantha M. J. ROEMER Fam. Natur. Regni Veg. Syn. Monogr. 3: 219, 1847.

Trnitě keře. Listy přezimující, kožovité, jemně vroubkované; palisty opadavé. Květy drobné, v bohatých chocholících. Kalich vytrvalý; koruna bílá, řidčeji růžová nebo nažloutlá; tyčinek 20; gyneceum 5četné; semeník spodní; čnělky volné. Malvice kulovitá, bez lenticel, se zdužnatělým kalichem. – Sedm druhů od j. Evropy po Čínu.

1. *Pyracantha coccinea* M. J. ROEMER – hlohyně šarlatová Tab. 107/3

Pyracantha coccinea M. J. ROEMER Fam. Natur. Regni Veg. Syn. Monogr. 3: 219, 1847. – Syn.: *Mespilus pyracantha* L. Sp. Pl. 478, 1753. – *Crataegus pyracantha* (L.) PERS. Syn. Pl. 2: 37, 1807. – *Cotoneaster pyracantha* (L.) SPACH Hist. Natur. Vég. Phanér. 2: 77, 1834.

Keře 1,0–1,5 (–2,0) m vys. Mladé větve červenohnědé, řídce plstnaté, olysávající; kolce 1,0–1,5 cm dl. Čepel podlouhle kopinatá až úzce eliptická, 2–4 cm dl. a 1,2–1,4 cm šir., jemně vroubkovaná, tupá, k bázi zúžená, v mládí po obou stranách řídce plstnatá, olysávající; řapík

0,5–0,8 cm dl. Květy v bohatých chocholících. Kališní cípy trojúhelníkovité, chlupaté; korunní lístky ± okrouhlé, 2–4 mm dl., bílé, vz. růžové nebo nažloutlé; tyčinek 20; semeník spodní; čnělky volné. Malvice kulovitá, 5–6 mm v průměru, oranžově, cihlově nebo ohnivě červená, vz. bílá, se zdužnatělými kališními cípy. V–VI. Ff.

Běžně pěstována ve skupinách i jako solitéra v parcích, zahradách i v městské zeleni (často hromadně) v různých kultivarech (cv. Bad Zwischenahn, cv. Ebben, cv. Kasan, cv. Pauciflora, cv. Telstar aj.). Z plodů lze připravovat kompoty a zavařeniny. Původní je od Itálie po Malou Asii.

9. *Mespilus* L. – mišpule**)

Mespilus LINNAEUS Sp. Pl. 478, 1753.

Lit.: DOMIN K. (1944): Stará mišpule (*Mespilus germanica* L.) v pražské Folimance. Věda Přír. 23: 81–82.

Trnitě (v kultuře většinou beztrnné) keře nebo malé stromy. Listy opadavé, jemně pilovité; palisty opadavé. Květy velké, jednotlivé, vz. po 2. Kalich vytrvalý, delší než koruna; korunní lístky bílé; tyčinek 25–40, gyneceum 5četné (vz. 4četné); semeník spodní; čnělky volné. Malvice s roztr. nezřetelnými lenticelami a ± zeleným zvětčeným kalichem. Endokarp peckovitý. – Jediný druh původem z území od jv. Evropy po Írán.

1. *Mespilus germanica* L. – mišpule obecná Tab. 107/4

Mespilus germanica LINNAEUS Sp. Pl. 478, 1753. – Syn.: *Mespilus vulgaris* REICHENB. Fl. Germ. Excurs. 630, 1832, nom. illeg.

Keře nebo stromy 2–5 m vys. Borka hladká, tmavošedá. Mladé větve plstnaté, olysávající. Čepel úzce eliptická až podlouhle kopinatá, (6–)7–12 (–13) cm dl. a 2,8–4,2 cm šir., celokrajná nebo v hor. části jemně pilovitá, špičatá, k bázi zúžená, svrchu jemně pýřitá až olysalá, naspodu hlavně na žilkách chlupatá; řapík 0,4–0,9 mm dl. Květy jednotlivé. Kališní cípy

úzce trojúhelníkovité, až 4× delší než češule, špičaté, nepravidelně pilovité; korunní lístky okrouhlé až široce obvejčité, 10–14 mm dl., bílé; tyčinek 25–40, prašníky červené. Malvice kulovitá až nezřetelně hruškovitá, 1,8–3,2 cm v průměru, bronzově hnědá, jemně pýřitá, s roztr. nezřetelnými lenticelami; kališní cípy za plodu ± vzpřímené, 1,3–1,8 cm dl. V–VI. Ff.

$2n = 34$ (extra fines)

V Čechách pěstována v nejteplejších územích už od 12. století pro plody, které jsou v přezrálém stavu jedlé. Obsahují hojnost pektinů a jsou proto vhodné k přípravě zavařenin a rosolů. Kulturní

*) Zpracoval M. Kovanda

**) Zpracoval M. Kovanda

odrůdy patří většinou k cv. *Macrocarpa* a cv. *Apyrena*. V Čechách vzácně (Praha, České středohoří), na Moravě (širší okolí Brna, Znojensko) častěji zplaňující. Původní od jv. Evropy po Arménii (a zřejmě i ostatní části Zakavkazí) a s. Írán.

10. *Crataegus* L. – hloh*

Crataegus LINNAEUS Sp. Pl. 475, 1753. – Syn.: *Oxyacantha* Med. Philos. Bot. 1: 150, 154 et 155, 1789. – *Azarolus* BORKH. Handb. Forstb. 2: 1224, 1803 p. p. – *Xeromalon* RAFIN. New Fl. North Amer. 3: 11, 1838. – *Phalacro* WENZIG Linnaea 38: 164, 1874. – *Mespilus* L. sensu auct., e. g. ČELAK. Prodr. Fl. Böhm. 2: 607–608, 1871–1872.

Poznámka: Ve zpracování rodu *Crataegus* je jméno A. HRABĚTOVÁ-UHROVÁ zkracováno na HRAB.-UHR.

Lit.: LANGE J. (1897): Revisio specierum generis *Crataegus*. Kjøbenhavn. – PALMER E. J. (1925): Synopsis of North American *Crataegi*. J. Arnold Arbor. 6: 5–128. – RAUNKIAER C. (1933): De danske *Crataegus*-Arter. Bot. Tidsskr. 42: 232–250. – PALMER E. J. (1943): The species concept in *Crataegus*. Chron. Bot. 7: 373–375. – DANDY J. E. (1946): The typification of *Crataegus oxyacantha* L. Rep. Bot. Soc. Exch. Club Brit. Isles 12: 867–868. – PALMER E. J. (1946): *Crataegus* in the northeastern and central United States and adjacent Canada. Brittonia: 5: 471–490. – REHDER A. (1949): Bibliography of cultivated trees and shrubs hardy in the cooler temperate regions of the northern hemisphere. Jamaica Plain. – PENZES A. (1956): *Galagonya* (*Crataegus*) – tanulmányok. Kert. és Szőlész. Föisk. Évk. 18 (1954): 2/1: 107–137. – KRUSCHKE E. P. (1965): Contribution to the taxonomy of *Crataegus*. Milwaukee Public Mus., Publ. Bot. 3: 1–273. – RUSANOV F. N. (1965): Introduciovane bojaryšniki Botaničeskogo sada A. N. Uz. SSR. Dendrol. Uzbek. 1: 8–254. – GLADKOVA V. N. (1968): Kariologičeskoe izučenie rodov *Crataegus* L. i *Cotoneaster* Medik. (Maloidae) v svjazi s ich sistematikoj. Bot. Ž. 53: 1263–1273. – HRABĚTOVÁ-UHROVÁ A. (1969): Hloh (*Crataegus* L.) v Československu. Preslia 41: 162–182. – ČINOVSĀIS R. E. (1971): Bojaryšniki Pribaltiki. Riga. – ČINOVSĀIS R. (1971): Dikorastušćie vidy bojaryšnika (*Crataegus* L.) v Pribaltike. Bot. Sady Pribaltiki 1971: 95–126. – ČINOVSĀIS R. (1971): Čto takoe *Crataegus calycina* Petermann? Bot. Sady Pribaltiki 1971: 127–135. – ČINOVSĀIS R. (1971): Čto takoe *Crataegus coccinea* L.? Bot. Sady Pribaltiki 1971: 137–142. – ROUBAL A. (1973): Dosud známé hlohy (*Crataegus* L.) ve Středočeském kraji. Zprav. Středočes. Poboč. ČSBS 8: 4–6. – BYATT J. I. (1974): Application of the names *Crataegus calycina* Peterm. and *C. oxyacantha* L. Bot. J. Linn. Soc. 69: 15–21. – BYATT J. I. (1975): A critical reappraisal of the status of *Crataegus palmstruchii* Lindman (*Rosaceae*). Bot. J. Linn. Soc. 71: 127–139. – BYATT J. I. (1975): Hybridization between *Crataegus monogyna* Jacq. and *C. laevigata* (Poiret) DC. in south-eastern England. Watsonia 10: 253–264. – GOSTYŃSKA-JAKUSZEWSKA M. (1978, 1979, 1980): Studia nad systematyką, rozmieszczeniem i zmiennością głogów występujących w Polsce. I–III. Roczn. Dendrol. 31: 5–20, 32: 5–16 et 33: 53–63. – LIPPERT W. (1978): Zur Gliederung und Verbreitung der Gattung *Crataegus* in Bayern. Ber. Bayer. Bot. Ges. 49: 165–198. – HRABĚTOVÁ-UHROVÁ A. (1979): K otázce správného pojmenování *Crataegus oxyacantha* L. Preslia 46: 230–233. – LITTLE E. L. fil. (1979): Checklist of United States trees (native and naturalized). Washington. – MUNIYAMMA M. et PHIPPS J. B. (1979): Cytological proof of apomixis in *Crataegus* (*Rosaceae*). Amer. J. Bot. 66: 149–155. – HRABĚTOVÁ-UHROVÁ A. (1980): Příspěvek k poznání jednopestíkových hlohů (*Crataegus*) na Moravě. Preslia 52: 55–59. – PHIPPS J. B. et MUNIYAMMA M. (1980): A taxonomic revision of *Crataegus* (*Rosaceae*) in Ontario. Canad. J. Bot. 58: 1621–1699. – LITTLE E. L. fil. (1981): Atlas of United States trees. Volume 6. Supplement. U. S. Dep. Agric. Forest Serv. Misc. Publ. 1410: I–V, 1–31. – SCHMIDT P. A. (1981): Bestimmungsschlüssel und Bemerkungen zu den in der DDR wildwachsenden Weissdorn-Arten (Gattung *Crataegus* L.; *Rosaceae*). Mitt. Florist. Kart. 7: 73–98. – CHRISTENSEN K. I. (1982): A biometric study of some hybridizing *Crataegus* populations in Denmark. Nord. J. Bot. 2: 537–548. – GOSTYŃSKA-JAKUSZEWSKA M. et HRABĚTOVÁ-UHROVÁ A. (1983): Distribution of *Crataegus* species in Poland and Czechoslovakia. Preslia 55: 9–24. – PHIPPS J. B. (1983): Biogeographic, taxonomic and cladistic relationships between East Asiatic and North American *Crataegus*. Ann. Missouri Bot. Gard. 70: 667–700. – PHIPPS J. B. (1983): *Crataegus* – a nomenclator for sectional and serial names. Taxon 32: 598–604. – MUNIYAMMA M. et PHIPPS J. B. (1984): Studies in *Crataegus* XI. Further cytological evidence for the occurrence of apomixis in North American hawthorns. Canad. J. Bot. 62: 2316–2324. – PHIPPS J. B. (1984): Problems of hybridity in the cladistics of *Crataegus* (*Rosaceae*). In: GRANT W. F., Plant biosystematics, p. 417–438. Toronto. – DICKINSON T. A. (1985): The biology of Canadian weeds. 68. *Crataegus crus-galli* L. sensu lato. Canad. J. Pl. Sci. 65: 641–654. – CHRISTENSEN K. I. (1985): A taxonomic study of *Crataegus* Ser. *Kyrtostylae* Pojark. ex Botschantzev in Europe. Feddes Repert. 96: 363–385. – BARANEC T. (1986): Biosystematické štúdium rodu *Crataegus* L. na Slovensku. Bratislava. – PŤAK K. (1986, 1989): Cyto-embryological investigations on the Polish representatives of the genus *Crataegus* L. I, II. Acta Biol. Cracov., ser. bot., 28: 107–122 et 31: 97–112. – PHIPPS J. B. (1988): Typification of *Crataegus crus-galli* L. (*Rosaceae*) and nomenclatural notes on some related species of hawthorn. Bot. J. Linn. Soc. 96: 359–369. – GOSLER A. G. (1990): Introgresive hybridisation between *Crataegus monogyna* Jacq. and *C. laevigata* (Poiret) DC. in the upper Thames valley, England. Watsonia 18: 49–62.

Keře nebo stromy, zpravidla silně rozvětvené; borka šupinatá; větve štíhlé, tuhé, obvykle s jednoduchými (nebo i větvenými) úžlabními trny; brachyblasty na vrcholku často kolcovité. Pupeny malé, přisedlé. Listy střídavé, řapíkaté, opadavé; čepele nečleněné až hluboce peřenosečné, bylinné až kožovité, na kvetoucích větévkách a na letorostech ± odlišné. Palisty kopinaté až půlměsíčitě, na květních větévkách malé a brzy opadavé, na letorostech velké, listovité a dlouho vytrvávající. Květenství chocholičnaté, jednoduché nebo složené, zakončující krátké postranní větévky. Listeny brzy opadavé. Květy oboupohlavné, 5četné, silně zápašné. Kalich přirostlý k češuli, cípy celistvé nebo na okrajích

*) Zpracoval J. Holub

Tab. 107: 1 *Sorbus bohemica*. – 2 *S. eximia*, 2a – list. – 3 *Pyracantha coccinea*. – 4 *Mespilus germanica*. – 5 *Cotoneaster integerrimus*. – 6 *C. melanocarpus*.

480 *Sorbus*

